

ve vyznání: „Věřím jednu svatou církev obecnou“, o níž se ještě přidává v druhém vyznání: „a apoštolskou“. Nazývá se totiž apoštolskou, protože apoštolové jsou částí téže matky církve, v duchu plně očistěné, kterou sami Kristovým učením i svou krví zasadili a jejichž učením a autoritou řídí jeho náměstkové nadále dívenku, hledající už jen ženicha církve. Tak také mluví Dekret v 24. oddíle, v 1. kvestii, v němž papež Lev říká: „Výsada Petrova trvá všude, kde se z jeho spravedlivosti vynáší soud.“ Neboť on sám sídlí na nebesích a hledí a dozírá na to, co má Bůh svázat a rozvázat. Proto říká Bonifác VIII. v dekretálu *Extravagantes*: „Sama víra nás naléhavě nutí věřit a držet, že jedna jest svatá církev obecná a apoštolská.“ Jednota církve obecné záleží v jednotě předurčení tím, že jednotliví její údové jsou jedno předurčením, a v jednotě blahoslavenství tím, že jednotliví její synové jsou nakonec spojeni v blahoslavenství. V přítomnosti záleží její jednota také v jednotě víry a ctností a v jednotě lásky, jak rozvádí Augustín ve výkladu na Jana při slovu z kapitoly 17: „Aby všichni jedno byli“; a v listě Dardanovi vykládá onen verš: „Je užitečné, aby člověk jeden umřel za lid“, říká: Kaifáš prorokoval, že Bůh shromáždí své syny v jedno. Praví, nikoli snad na jedno hmotné místo, nýbrž shromáždil je v jeden duch a v jedno tělo, jehož hlavou jedinou jest Kristus. A této jednoty se dotýká Apoštol, když praví v listě k Efezským 4: „Usilujice zachovávat jednotu Ducha ve svazku pokoje. Jedno tělo, jeden Duch, jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech.“ A je nepochybné, že bez tohoto sjednocení, jak jsem naznačil, není spasení.

KAPITOLA TŘETÍ

Avšak proti tomu, co již bylo pověděno, namítá se předně to, že platí-li tento názor, žádný předzvěděný by nemohl být částí svaté matky církve obecné. Je to falešný závěr, protože každý křesťan podle slova u Matouše v 13. kapitole: „Podobno je království nebeské síti spuštěné do moře a shromažďující ryby všeho druhu“, je částí oné církve. A k tomu říká blažený Řehoř v homilii: „Svatá církev je přirovnávána k síti spuštěné do moře, jak proto, že byla svěřena rybářům, tak proto, že skrze ni je každý vytahován z vln přítomného věku do věčného království, aby neutonul v hlubinách věčné smrti.“

Za druhé potvrzuje tento názor místo u Matouše v 22. kapitole: „Podobno je království nebeské člověku králi, který učinil svatbu svému synu. I poslal své služebníky, aby volali pozvané na svatbu. . . I vyšedše shromáždili všechny, které našli, dobré i zlé; a naplnila se svatba stolovníky.“ A k tomu místu říká Řehoř v 12. homilii: „Hle, již ze samé povahy hodovníků je zřejmé, že touto královskou svatbou se označuje přítomná církev, v níž se scházejí zlí s dobrými. Církev jest zajisté smíšený celek pro různost svých synů.“

Za třetí je potvrzen slovem u Matouše v 13. kapitole: „Pošle Syn člověka anděly své a vyberou z království jeho všechna pohoršení i ty, kteří činí nepravost.“

Dále oním výrokem z 5. kapitoly Matoušovy: „Zruší-li kdo jedno z těchto nejmenších přikázání a bude tak učit lidi, nejmenší bude nazván v království nebeském.“ V obou výrocích evangelia je tam podle 12. homilie Řehořovy „královstvím nebeským míněna přítomná církev“.

Pátým potvrzením je slovo u Lukáše 3: „Ten vás křtítí bude Duchem svatým a ohněm, v jeho ruce je vječka a vyčistí své humno a shromáždí

pšenici do své obilnice, ale plevy spálí neuhasitelným ohněm.“ Zde je humnem označena církev obecná, jak vykládají svatí a zvláště Augustin, který říká v poslední kapitole spisu *De fide ad Petrum*: „Co nejpevněji drž a naprosto nepochybuj o tom, že Boží humno jest obecná církev a že v ní až do skonání věku zůstane smíšeno obilí s plevami.“ A tento výrok Augustinův potvrzuje Kristovo slovo u Matouše 13: „Podobno je království nebeské člověku, který zasel dobré semeno na svém poli“, a dále: „Ať obojí spolu roste až do žně!“

K porozumění tomu, co má být pověděno, je třeba předpokládat z výroků Apoštolových, že Kristus je hlava svaté církve obecné a ona jeho tělem a každý předurčený jeho údem a proto částí té církve, která je mystickým tělem Kristovým, to jest tajemným, jež je řízeno vnitřní silou a působením své hlavy Krista a stmeleno a svázáno poutem předurčení. Tento předpoklad je zřejmý z Apoštolova výroku k Efezským 1: „Jeh dal za hlavu nade všechnu církev, která je jeho tělo.“ Též z onoho místa, kde mluví v zastoupení předurčených - Římanům 12: „Mnozí jedno tělo jsou v Kristu“, a v Efezským 4: „On dal některé zajisté apoštoly, některé pak proroky, některé evangelisty, jiné pak pastýře a učitele, aby svatí byli uzpůsobeni k dílu služby k budování těla Kristova.“ A níže: „Ale abychom pravdu činíce v lásce, rostli naprosto v toho, který je hlava, v Krista, z něhož celé tělo, stmelené a svázané každým sloužícím kloubem podle přiměřené činnosti každého údu, dává tělu vzrůst k jeho budování v lásce.“

Dále je třeba si uvědomit, že Kristus je nazýván hlavou církve proto, že je nejdůstojnější osobou v lidském pokolení, udílející všem jeho údům pohyb a vnímání. Jako je totiž u člověka hlava nejvýznamnější částí těla, rozuměj lidského, která udílí tělu a jeho částem pohyb a vnímání a bez níž nemůže ani tělo ani žádný jeho úd žít vskutku přirozeným životem, tak Kristus, jsa pravý Bůh a pravý člověk, je osoba, která udílí duchovní život a pohyb své církvi a každému jejímu údu a bez jejíhož vlivu nemůže žít ani vnímat. A jako jsou v lidské hlavě soustředěny všechny smysly, tak jsou v Kristu „skryty všechny poklady moudrosti a známosti Boží“, jak je patrné z epištoly ke Kolosenským 2. Shora vyslovená myšlenka je obsažena v témž listě Apoštolově ke Kolosenským 1: „Všecko skrze něho a v něm stvořeno jest. A on je přede všemi a všecko jím trvá. A on jest hlava těla církve, který je počátek, provorozený

z mrtvých, aby ve všem měl prvenství, poněvadž se zalíbilo, aby v něm všecka plnost přebývala a skrze něho aby smířil se sebou všecko.“

Jednotu pak těla církve ukazuje Apoštol v 1. listě Korintským 12, kde předně říká, že „rozdílnost darů milosti, služeb a prací“ pochází od jednoho duchovního Pána, který působí ve všech. Milost totiž musí předcházet: ona je začátek služby u duchovních a začátek práce u laiků. Milost pak dává Duch. Pán přijímá službu a Bůh službu vyžaduje. „Jednomu“, říká, „je Duchem dána řeč moudrosti, jinému pak řeč vědění podle téhož Ducha, jinému víra v témž Duchu, jinému dar uzdravovat v jednom Duchu, jinému konat zázračné skutky, jinému rozeznávání duchů, jinému druhý jazyků a jinému výklad řeči.“ A zdá se, že Apoštol přenáší důsledně toto devatero v témž pořadí na lidi, kteří tyto dary přijímají. Říká: „Některé ustanovil Bůh v církvi předně za apoštoly, druhé za proroky, třetí za učitele, potom ustanovil divy, dále dary uzdravování, pomocné služby, správy, různé jazyky a výklady řeči.“ Toto devatero je možno přizpůsobit dřívějšímu výčtu. A na témž místě říká Apoštol, srovnává tělo církve a jeho údy s přirozeným lidským tělem: „Nebot jako tělo je jedno a má mnoho údů, všechny údy těla pak, ač je jich mnoho, jsou jedno tělo; tak je i s Kristem.“

Je však třeba poznamenat, že je trojí shoda a trojí rozdíl mezi údy těla mystického a těla lidského. Nebot jako údy vytvářejí jedno tělo, s nímž duše je spojena, a dále jako každý úd je potřebný kterémukoli druhému údu, když si navzájem pomáhají ve svých úkolech, tak je tomu s údy církve silou obecenství a poutem lásky. Za třetí pak jako se údy těla věnují svým úkolům, tak i údové církve, nebot podle Chrysostoma ve spisu *De opere imperfecto* je člověk jako kniha, do níž je vepsáno celé křesťanské náboženství. Jako je tedy úzká souvislost mezi hlavou a nohama, tak jsou spolu spojeny rozum a cit. A jako každý úd, ušlechtilý nebo neušlechtilý, slouží duchu bez vzájemné svárlivosti, tak každý úd církve slouží Kristu beze sváru o to, kdo je vyšší a kdo je podřízený. A jako se vynikající údy nechlubí svou ušlechtilostí, ale plní svůj úkol, jak je duše řídit, k vzájemné podpoře všech údů, tak tomu má být i mezi údy církve. A jako oči a tvář nejsou při svých úkonech zakryty, aby zahalené neuvedly člověka v potupu a nepřivodily jeho zkázu, tak Kristus a apoštolové ze žáru lásky – ale zcela prosti žáru žádostivosti – nezahalili se po způsobu světa časnými věcmi. A takovými očima mají být i jejich

náměstkové, všichni duchovní. Avšak méně ušlechtilé údy, za které se stydíme, jsou více utajeny a složitěji a jemněji přikryty. A tak je tomu s údy hodnými opovržení, skrze něž se vyměšují výkaly církve.

Rozdíl pak mezi údy těchto těl lze určit takto: První je v tom, že jsou-li části církve spolu spojeny milostí, neohlížejí se na postavení nebo umístění polohy těla, jak to činí lidské údy. Druhý rozdíl je v tom, že jde-li o údy mystické, není rozpor, nýbrž důslednost v tom, že jeden úd koná úkoly různých druhů. Člověk totiž je jakýsi celek a proto se sluší, aby horlivě pracoval seč je. Třetí rozdíl je v tom, že i když do údů církve proudí síly z Krista, jako do údů těla proudí síly z duše, a teprve jimi nabývají povahy údů, přece ono proudění je první a činnost údů je dobrovolná, z milosti sdělená a záslužná.

Dále je třeba poznamenat, že jako je leccos v lidském těle, co není součástí samého těla, na příklad slina, hlen, výkal, hnís nebo moč, a to nepatří k tělu, poněvadž to není součástí těla, něco jiného však je být součástí v lidském těle, jako je každý jeho úd – v tomto smyslu jest něco v mystickém těle Kristově, jímž je církev, a přece to nepatří k církvi, poněvadž to není její součástí, právě tak jako každý předzvěděný křesťan, který musí být jako výkal z tohoto těla nakonec vyvržen. A tak je něco jiného patřit k církvi a něco jiného být v církvi.

A zřejmě z toho neplyne závěr: Jestliže všichni křesťané jsou v církvi, tedy patří k církvi, nýbrž naopak. Neboť víme, že plevel roste mezi obilím, že se havran živí na jednom humně s holubicí a že pleva je vnášena do stodoly se zrním. A přece je nepřeklenutelný rozdíl mezi těmito věcmi, jak jsme to znázornili na lidském těle. Tak si to máme představovat i o svatě matce církvi. K tomu směřuje text z 1. epištoly Janovy 2, kde je řečeno: „Nyní povstali mnozí antikristové. Z nás vyšli, ale nebyli z nás“, to znamená: z naší společnosti odešli (tato glosa se čte v *De penitentia* v distinkci 5.) podle milosti předurčení k životu. Neboť „kdyby byli z nás, byli by zajisté zůstali s námi“. Jako totiž přebytek z jídla vychází i z hmotných údů, ač přece není z nich, tak vyvrhelové církve, to jest lidé předzvědění, vycházejí z ní. A nebyli přece z ní jako její části, poněvadž žádná její část nemůže od ní nakonec odpadnout, protože „láska“ předurčení, která ji samu poutá, „nikdy neodpadá“, jak říká Apoštol v 1. listu Korintským 13. A to dotvrzuje Apoštol v listě Římanům v 8. kapitole slovy: „Víme pak, že milujícím Boha všechny věci na-

pomáhají k dobrému, totiž těm, kteří podle uložení,“ rozuměj předurčení, „povolání jsou svatí. Neboť které předzvěděl, ty i předurčil, aby byli připodobnění obrazu Syna jeho, aby on byl prvorozený mezi mnohými bratřími. Které pak předurčil, ty i povolal, a které povolal, ty i ospravedlnil.“ A na závěr dlouhého důkazu říká jménem předurčených: „Jsem si jist, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani mocnosti, ani moci, ani přítomné věci, ani budoucí, ani úděš, ani hlubokost, ani žádné jiné stvoření nebude moci nás odloučit od lásky Boží, která jest v Kristu Ježíši, Pánu našem.“

Ještě je třeba poznamenat, že je, jak mnozí říkají, čtvrtý poměr křesťanů k svatě matce církvi. Jedni totiž jsou v církvi podle jména i skutečně, jako předurčení křesťané, poslušní Krista. Druzí nejsou v církvi ani skutečně ani podle jména, jako předzvědění pohané. Třetí jsou v církvi toliko podle jména, jako předzvědění pokrytci. A čtvrtí jsou v církvi skutečně, ačkoli se zdá, že podle jména jsou mimo ni, jako předurčení křesťané, které chtějí náhončí antikristovi odsoudit před tvář církve. Tak zajisté odsoudili velekněží a farizeové našeho vykupitele k nejpoptupnější smrti jako nějakého rouhače, a tedy kacíře, ačkoli „byl předurčeným Synem Božím“ – Římanům 1.

Dále jest poznamenat, že žádné místo nebo lidská volba nedělá člověka údem svatě církve obecné, nýbrž božské předurčení, a to se vztahuje na každého, kdo vytrvale následuje Krista v lásce. Neboť podle Augustinova spisu *De predestinatione sanctorum* je předurčení vyvolením z milosti božské vůle, nebo jak se obecně říká: „předurčení je přípravou milosti“ v přítomném čase a slávy v čase budoucím. Podle spisu *De penitentia*, distinkce 4. *Hinc propheta*, je dvojitě předurčení. „Jedno, kterým člověk je zde předzřízen k přijetí spravedlnosti a odpuštění hříchů“, avšak nikoli k dosažení života slávy. A na toto předurčení se hodí druhá definice svrchu uvedená. Druhé předurčení je to, „kterým je člověk předurčen k dosažení života věčného v budoucnosti“. Teprve po tomto předurčení následuje první a nikoli naopak. Neboť je-li kdo předurčen k věčnému životu, vyplývá z toho důsledek, že je tedy předurčen k spravedlnosti. A dosahuje-li věčného života, tedy dosáhl spravedlnosti. Tento soud nelze obrátit. Mnozí totiž mají účast na spravedlnosti už nyní, ale protože se jim nedostává vytrvalosti, nemají podíl na věčném životě. Odtud se říká ve 4. distinkci *De penitentia*, v kapitole *Hoc ergo*: „Mnozí prý jsou před-

určení zásluhou přítomné spravedlnosti, nikoli však předurčením věčného jasu.“ A Gracián opírá toto stanovisko o slovo Apoštolovo k Efeským 1: „Požehnaný Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, který požehnal nám všelikým požehnáním duchovním v nebeských věcech v Kristu. Jako si nás v něm vyvolil před ustanovením světa, abychom byli svatí a neposkvrnění před jeho obličejem v lásce, který předurčil nás k tomu, abychom se mu skrze Ježíše Krista stali syny, podle rozhodnutí své vůle k chvále slávy milosti své, kterou nás obdařil v mém nejmilejším, v němž máme vykoupení skrze jeho krev, odpuštění hříchů.“

A dále je patrné, že lidé mohou patřit k svaté matce církvi dvojitým způsobem: buď podle předurčení k životu věčnému, způsobem, kterým všichni svatí nakonec patří k svaté matce církvi, anebo podle předurčení toliko k přítomné spravedlnosti, jako všichni, kteří tu a tam přijmou milost odpuštění hříchů, avšak nakonec nevytrvají.

A dále je patrné, že milost je dvojitá, totiž milost předurčení k věčnému životu, od níž předurčený nemůže nakonec odpadnout. Druhá milost je podle přítomné spravedlnosti, která jednou jest a jindy chybí, hned je a hned se ztrácí. A první milost dělá syny svaté církvi obecné a dělá člověka jaksi nekonečně dokonalejším než druhá, protože světuje nekonečné dobro k věčnému užívání. To druhá milost nezpůsobuje. Prvá dělá syny věčného dědictví, kdežto druhá dělá časné činovníky, Bohu příjemné. Odtud je pravděpodobné, že jako byl Pavel zároveň rouhačem podle přítomné nespravedlnosti a přece patřil k svaté matce církvi a zároveň byl věřící a v milosti podle předurčení věčného života, – tak byl Iškariotský zároveň v milosti podle přítomné spravedlnosti a přece nikdy nepatřil k svaté matce církvi podle předurčení věčného života, protože se mu nedostalo onoho předurčení. A tak Iškariotský, jakkoli byl od Krista vyvoleným apoštolem nebo biskupem, což je označení úřadu, přece nikdy nebyl součástí svaté církve obecné. A jako Pavel nikdy nebyl údem ďáblovým, ačkoli se dopustil některých skutků, které se shodovaly se skutky církve zlostníků, podobně Petr. Ten z dovolení Páně se dopustil tak těžké zrady, aby o to směleji vstal. Neboť jak říká Augustin, předurčeným prospívá, upadnou-li do takových hříchů.

A z toho plyne, že je dvojitý oddělení od svaté církve. Prvního nelze se zbavit; tak jsou od církve oddělení všichni předzvěděni. Druhého je možno se zbavit: tak byli někteří kacíři odloučeni od svaté církve pro

hřích, jehož je možno se zbavit, ale mohou se dostat Boží milostí do ovčince Pána Ježíše Krista. O takových totiž sám říká u Jana 10: „Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. I ty musím přivést.“ Měl jiné ovce podle předurčení, které nebyly z tohoto ovčince, to jest z jeho církve podle přítomné spravedlnosti, které svou milostí přivedl k životu.

A toto rozlišení mezi předurčením a přítomnou milostí je třeba silně podtrhnout, neboť někteří jsou ovce podle předurčení a vlci hltaví podle přítomné nespravedlnosti, jak dovozuje Augustin ve výkladu na Jana. A podobně někteří jsou synové podle předurčení, avšak dosud ne podle přítomné milosti. A toto rozlišení na obě strany zmiňuje Augustin ve výkladu na Jana 11, kde se praví: „Aby syny Boží rozptýlené shromáždil v jedno.“ „Kaifáš“, říká Augustin, „prorokoval jenom o národě židovském, v němž byly ovce, o nichž praví sám Pán: Nebyl jsem poslán než k ovčím zahynulým z domu Izraelského. Avšak evangelista věděl, že jsou i jiné ovce, které nebyly z toho ovčince, které měly být přivedeny. . . A proto dodává: A netoliko pro tento národ, nýbrž aby syny Boží rozptýlené shromáždil v jedno. Tato slova však byla řečena podle předurčení, neboť dosud nebyli ani jeho ovce ani syny Božími.“ Tak Augustin.

A k tomu se říká ve 4. distinkci *De penitentia*, v kapitole *Hoc ergo*: „Tímto způsobem nejsou syny, nemají-li podíl na věčném blahoslavenství.“ K tomu je připojeno: „Trojitým způsobem jsou nazváni syny: buď jenom předurčením, jako ti, o nichž praví Jan: Aby syny rozptýlené shromáždil v jedno. Nebo předurčením a nadějí věčného blahoslavenství, jako ti, o nichž Pán praví: Synáčkové, ještě maličko s vámi jsem. Nebo za třetí zásluhou víry a přítomné spravedlnosti, nikoli však předurčením věčného jasu, jako ti, o nichž Hospodin praví: Jestliže by pak synové jeho opustili zákon můj a v soudech mých nechodili.“